

In zijn nieuwste voorstelling *Tender Men* gaat choreograaf en performer Koen De Preter op zoek naar een nieuw perspectief op non-seksuele aanrakingen en de verschillende soorten relaties die mannen met elkaar opbouwen. Tijdens de voorstelling dansen de performers op de grenzen van sensualiteit, vriendschap en ruwheid.

Tender Men: een hoopvolle poëzie van dans, gevoeligheden en mannelijkheid

Wat inspireerde je om dit project te starten?

Ik had initieel het idee om een liefdesduet te maken over relaties tussen mannen, maar later evolueerde dit naar een kwartet over mannen in het algemeen. De aanzet om deze voorstelling te maken komt vanuit mijn observatie dat aanrakingen onder mannen vaak geseksualiseerd worden, terwijl dit niet altijd het geval is. Onze maatschappij is geconditioneerd om op deze manier naar zachte aanrakingen onder mannen te kijken. Daarbij was de grootste trigger dat ik mij geïsoleerd voel als ik met mijn vriend hand in hand over straat loop. We krijgen altijd aandacht, positief of negatief. Het gaat nooit onopgemerkt voorbij. Ik zou hier graag verandering in brengen.

Hoe verliep het werkproces?

Het werkproces kan niet losgekoppeld worden van de coronacrisis. De pandemie zorgde ervoor dat het verloop een echte rollercoaster werd. Normaal gezien had deze voorstelling een seizoen geleden klaar moeten zijn, maar toen was er een hele slechte subsidieronde waarbij erg weinig mensen geld kregen. Wij grepen er toen net naast. Uiteindelijk konden we toch aan de slag gaan, maar twee weken voor we van start gingen was het lockdown. Dit gooide ons volledige repetitieschema door elkaar. Gelukkig kon de Belgische première wel doorgaan, de Nederlandse première moesten we uitstellen.

Hoe gingen de repetities praktisch in hun werk?

In het begin repeteerden wij een uurtje per week op Zoom. Er werden discussies gevoerd over de verschillende thema's en we werkten

af en toe ook met beweging. In juni konden we dan eindelijk beginnen met repetities waarbij iedereen aanwezig mocht zijn, maar met de nodige afstand. We moesten toen creatief zijn en repeteerden bijvoorbeeld met handschoenen en mondmaskers. Ondanks de beperkingen zijn hier toch een aantal interessante scènes uit ontstaan. Vanaf juli werden de dansers een bubbel van professionele contacten waar ikzelf ook onderdeel van mocht zijn. Ik hield toen zoveel mogelijk afstand, wat voor mij een hele aanpassing was. Normaal gezien sta ik vaak mee op de dansvloer, om iets voor te doen, om dingen aan te voelen in de groep of om feedback te kunnen geven. Dit kon nu niet. Ik moest vooral kijken en analyseren wat ik zag. Vanaf dat de bubbel kleiner werd, ben ik eruit moeten gaan en werden enkel de dansers een bubbel.

Er was dus nood aan grote flexibiliteit?

Flexibiliteit is sowieso een vereiste in de culturele sector, maar nu werd dit zo voelbaar. Doorheen deze moeilijke periode ben ik wel blijven proberen om er steeds het beste van te maken. Ik ben erg blij dat er nog evenementen konden doorgaan. In de periode dat we samen mochten repeteren, waren er om de zoveel tijd nieuwe maatregelen. Bovendien waren op elke plek waar we werkten andere regels. Dat was iedere keer opnieuw aanpassen. Ik ben erg blij dat we de première gehaald hebben. Wanneer de voorstellingen zelf startten, was de situatie niet veel beter. In CC Berchem werden de maatregelen bijvoorbeeld verstrengd nadat er al tickets verkocht waren. De regel veranderde van een meter afstand naar een anderhalve

meter, dus werden ze genoodzaakt om de capaciteit te beperken. Zo hebben ze op de dag van de voorstelling zelf zeventig mensen moeten afbellen. Dat was erg vervelend, want de zaal was volzet. Ook op internationaal vlak werd onze Nederlandse tour verhuisd naar het voorjaar. Wij mochten dan weer wel *last minute* optreden in de Warande in Turnhout omdat er daar een internationale voorstelling was weggevallen. Op dat vlak wordt er veel meer kort op de bal gewerkt dan anders. Normaal gezien wordt alles een jaar tot anderhalf jaar op voorhand vastgelegd.

Hoe waren deze constante aanpassingen voor de dansers? We moesten heel wendbaar zijn en ervoor blijven gaan, ik ben erg blij dat mijn team daar zo in meeging. Er waren veel praktische obstakels die we moesten overwinnen. Twee van de dansers wonen bijvoorbeeld in Wallonië. Door de avondklok hadden die een bewijs nodig om naar huis te gaan en dat ze van hun werk kwamen na de voorstelling. Op zich was het al handig dat er twee dansers van dezelfde stad moesten komen. De twee andere dansers wonen in Berlijn, maar één ervan woonde aan het begin van de creatie nog in Amsterdam, die was net afgestudeerd. Hun flexibiliteit was erg belangrijk.

In *Tender Men* worden de grenzen opgezocht tussen sensuele, vriendschappelijke en ruwe aanrakingen. Hoe was het voor de dansers zelf om deze grenzen te onderzoeken?

Zowel door ons onderzoek naar verschillende perspectieven op aanraking tussen mannen als door de coronamaatregelen moesten we ons extra focussen op 'toestemming'. Rond toestemming werken was sowieso al van groot belang, maar nu kreeg dit een extra dimensie. Open communicatie was erg belangrijk. Enerzijds moesten we afbakenen waar de dansers hun grenzen stelden met betrekking tot corona, anderzijds ging het ook over toestemming geven voor bepaalde aanrakingen, over waar de grenzen worden getrokken op vlak van ongewenste aanrakingen. Hiervoor heb ik mij vooral gebaseerd op *The Wheel of Consent* van de Amerikaanse seksuologe Betty Martin. Dit zijn regels over wat je toelaat, op welke manier je iemand mag of kunt aanraken, hoe je zelf aangeraakt kunt en wilt worden, hoe

iemand anders jou wilt aanraken en dat je daar toestemming voor geeft. Dansers zijn het sowieso gewend om buiten hun *comfortzone* te treden en om nieuwe dingen uit te proberen. De dansers die meewerkten, waren hier gelukkig heel open in. Wij zijn een erg gemengde groep op vlak van seksuele geaardheid, maar ook op vlak van diversiteit en achtergrond. Dit was ook het opzet: ik had de voorstelling niet willen maken met vier homoseksuele mannen, of vier witte mannen. Dan was het iets heel anders geworden. Gaandeweg is er een groepsdynamiek ontstaan, het is een erg hechte groep geworden. In deze tijden was dat in het begin moeilijk te verwezenlijken, omdat er door corona andere grenzen ontstonden op vlak van aanraking. Ik wou bijvoorbeeld graag beginnen met contactimprovisatie en partnerwerk om deze groepsdynamiek te versterken, maar dat kon helaas niet.

Waar gaat de voorstelling inhoudelijk over?

De voorstelling gaat voor een deel over homoseksualiteit, maar het hangt ook af van het perspectief waarmee je naar de voorstelling kijkt. Er zit een grote ambiguïteit in beweging. Zo zijn er bijvoorbeeld veel scènes met zachte aanrakingen, maar ook een aantal ruwere scènes. Er is een scène die voor mij persoonlijk over *gay bashing* gaat, maar voor iemand anders kan het weer iets helemaal anders betekenen. Dat vind ik het mooie aan dans, dat er ruimte is voor interpretatie. Ik denk dat er heel veel mensen op een verschillende manier iets hebben aan de voorstelling, ontroerd kunnen worden, of zichzelf kunnen inleven in een ander. De voorstelling toont ook beelden die voor mij een politieke dimensie hebben. Ik bestempel mijn werk daarom niet direct als politiek, maar op een bepaalde manier is het dat toch wel. Ik ben ervan overtuigd dat onze maatschappij een soort hoopgevende poëzie nodig heeft, zeker in deze tijden. Je voelt dat dans iets teweegbrengt, zeker omdat we elkaar op dit moment niet zomaar mogen aanraken. Dit mag enkel binnen onze intieme kring. Ook op deze manier geeft de huidige crisis een extra dimensie aan de voorstelling: werken rond aanraking in tijden dat dit een taboe is geworden. Dat vind ik net het mooie van dans, dat het die gelaagdheid heeft. Die poëtische kracht hebben we nu zo hard nodig.

Zou je wat meer toelichting kunnen geven over de taboes rond aanraking? Ook voor corona waren aanrakingen vaak al erg ambigu. Door bijvoorbeeld #MeToo zijn we ons gelukkig meer en meer bewust geworden van ongewenste aanrakingen. Anderzijds kan het er ook voor zorgen dat mensen elkaar minder durven aanraken. Maar er is nog altijd iets als toestemming vragen voordat je actie onderneemt. Misschien is dat iets waar we door en na corona meer rekening mee gaan houden. Vragen of het oké is om iemand een knuffel of kus te geven in plaats van zomaar iemand opeens in de armen te vliegen.

Is de voorstelling die is ontstaan ook wat je initieel verwachtte? Als ik voor mijzelf spreek, en misschien ook voor dans in het algemeen, heb ik nooit de uitkomst exact in mijn hoofd. Dat groeit gaandeweg door samenwerking en door individualiteit. Individualiteit is erg belangrijk in mijn werk. Heel veel materiaal komt van de dansers, gaat over de wisselwerking tussen de dansers onderling en tussen mij en de dansers. Ik werk ook met dramaturgie van muziek, wat tijdens het proces groeit. Ik heb soms aan het begin van mijn proces muziek waarvan ik denk dat ik het zeker in de voorstelling wil hebben. Vaak blijven daar elementen van over, soms ook niet. De titel kwam bijvoorbeeld vrij snel in mijn vooronderzoek en in mijn creatief proces tot stand. Ik werk op een heel intuïtieve manier.

Wat is het doel van de voorstelling? Het was mijn bedoeling om de performance in te laten werken

op het gevoel. Dat is voor mij de kracht van dans. Als mensen op een natuurlijke wijze moeten nadenken over ras, mannelijkheid of seksualiteit, heeft het een groter effect. Sommige mensen kijken heel erg met hun hoofd. Ik hoop dat er naar mijn voorstelling ook vanuit het hart gekeken wordt. Ik geloof dat *Tender Men* een voorstelling is die een breed publiek kan aanspreken.

Hoe kwam je terecht bij deze specifieke groep van vier dansers? Van de 150 dansers die zich hadden aangemeld, werden er een veertigtal uitgenodigd op auditie. De dansers kwamen soms van erg ver. Het was waanzinnig hoeveel goede dansers er aanwezig waren. Zoals ik al eerder had gesteld, wist ik dat ik sowieso geen groep van vier witte mannen wou. Ik wou graag diversiteit, dat de dansachtergronden ook zo divers zouden zijn was niet mijn uitgangspunt. Maar het klopte eigenlijk wel met de rest van mijn werk. Ik speel ook vaak met verschillende dansstijlen. Ik heb uiteindelijk gekozen voor een klassiek geschoolde danser, een hedendaagse danser, een experimentele danser en een autodidact freestyle *b-boy*. Deze wisselwerking zegt voor mij ook iets over hoe uiteenlopend mannelijkheid kan zijn. Je hebt bijvoorbeeld de elegantie van een geschoolde danser tegenover de meer directe manier van bewegen van een breakdancer. Enerzijds botst dit, maar anderzijds weerspiegelt dit ook perfect het idee dat mannelijkheid door iedereen op een andere manier ingevuld kan worden.

Wat betekent 'mannelijkheid' voor jou? Ik denk dat mannelijkheid erg uiteenlopend is, maar dat

koen de preter

er in de huidige maatschappij toch nog vaak in stereotypen gedacht wordt. Bijvoorbeeld, het beeld van de typische stoere omgang dat mannelijkheid bij velen oproept. Dit gevoel wordt steeds minder en minder, want ik denk dat wij als maatschappij ook zoekende zijn rond gender. Er wordt steeds meer nagedacht over het idee dat mannen kwetsbaar kunnen of mogen zijn en dat mannelijkheid niet gelijk hoeft te staan aan machismo. Maar in realiteit zijn de normen van de witte, heteroseksuele mannen nog steeds dominant. Dat is het geval in heel veel sectoren. Dit is aan het veranderen, maar erg traag. Mensen moeten eraan leren wennen. Wij zijn het meer gewend om harde aanrakingen te zien en te accepteren tussen mannen. Maar er zijn ook zachte manieren waarop mannen onderling elkaar kunnen aanraken, die daarom niet per se als romantisch geïnterpreteerd moeten worden. Als maatschappij vergeten we dit vaak. Als je bijvoorbeeld kijkt naar jongens, lopen die tot op een bepaalde leeftijd nog steeds hand in hand, maar daarna stopt dat. Meisjes blijven dit wel doen. Ook in andere culturen is er een erg groot verschil. In India is het bijvoorbeeld sociaal geaccepteerd dat mannen hand in hand lopen, ook op veel latere leeftijd. Het fascineert mij dat er daar een kameraadschappelijke lichamelijke bestaat tussen vrienden die hier vaak nog ontbreekt.

Je ging in de voorstelling aan de slag met het beeld van een wereld zonder homofobie.

Hoe was het om hierrond te werken? Het is op dit moment een utopische, maar wel een wondermooie gedachte. Ik probeer met de voorstelling hier iets over te vertellen en het publiek iets te laten voelen. Het moment dat zachte aanrakingen tussen mannen tot het alledaagse beeld behoren, en er niet van wordt opgekeken, dan is homofobie aan het verdwijnen. Ik hoop op zo'n toekomst.

Speellijst *Tender Men*:
www.koendepreter.com

23.01 DE WOORDENAAR

Bruno Vanden Broecke | Muziektheater De Kolonie

2.02 & 3.02 A CONCERT CALLED LANDSCAPE

Josse De Pauw & Kris Defoort | LOD

11.02 WHO'S AFRAID OF VIRGINIA WOOLF?

Wolf Wolf | trappelend talent

19.02 & 20.02 IN TOPVORM

Muziektheater De Kolonie | première

23.02 MAN IN DE MIST

Het nieuwstedelijk

27.02 DE SUNSHINE BOYS

Comp. Marius

9.03 DISSIDENT

Lara Staal | NTGent

12.03 OUDER KIND

Bruno Vanden Broecke & Raven Ruëll | KVS

26.03 BIDBOEK

Elena Peeters | trappelend talent

1.04 DE GROTE AFHANKELIJKHEIDSSHOW

Rebekka de Wit | De Nwe Tijd | première

10.04 I LOST MY MOM AT THE SUPERMARKET

Sien Vanmaele | première

23.04 PLATINA

Abke Haring | Zuidpool & Toneelhuis

29.04 & 30.04 DE ONZICHTBAREN

Tutti Fratelli

5.05 & 6.05 BONANZA

Berlin

12.05 GALM

Dounia Mahammed & Alan Van Rompuy

CCBE Driekoningenstraat 126 | Berchem
TICKETS www.ccbe.be | Bibliotheek De Poort
INFO 03 286 88 20